

KARADENİZ

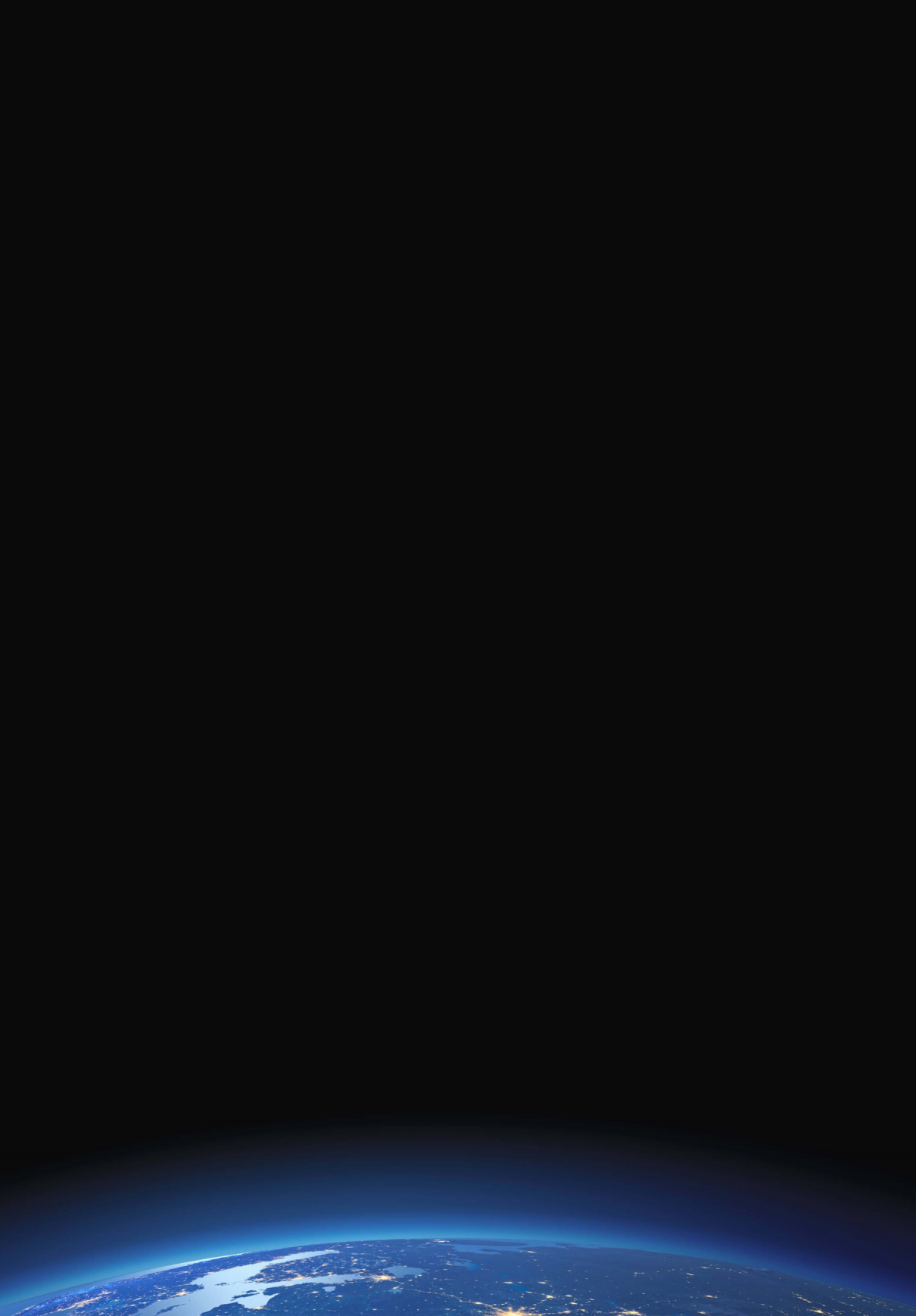
2021 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA
BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ

2021 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Özgür Tüfekçi

Doç. Dr. Tüfekçi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Stratejik Araştırma Merkezi Müdürü ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Aynı zamanda, İngiltere merkezli bir düşünce kuruluşu olan CESRAN International'ın (www.cesran.org) kurucusu ve Genel Direktörüdür. Sheffield Üniversitesi'nden Uluslararası İlişkiler yüksek lisans derecesi ve Coventry Üniversitesi'nden Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler doktora derecesi almıştır. Başlıca araştırma alanları Avrasyacılık, Ulus İnşası, Milliyetçilik Teorileri, Jeopolitik Kuramlar ve Yükselen Güçlerdir.

Fevzi Kırbasoğlu

2015 yılında Atatürk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

KARADENİZ:

2021 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 2

www.ktu.edu.tr/sam

ISBN: 978-605-2271-49-0

© 2022 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

1. Baskı: Ekim 2022, Trabzon

Kapak Tasarımı / Sayfa Düzeni

KTÜ Stratejik Araştırma Merkezi

Baskı: KTÜ Matbaası, TRABZON

Tel: 0462 377 21 43

Adres: KTÜ Yayınları Satış Bürosu

Tel: 0462 377 22 32

Üniversiteler Yayın yönetmeliğinin 6. maddesine göre bu eserin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlara aittir.

Bu eserin herhangi bir kısmının izinsiz ve kaynak gösterilmeden alıntılanması, internet sitelerinde yayınlanması, pdf ya da kitap şeklinde parayla satılması yasaktır. Aksi eylemde bulunanlar telif hakları yarasından doğan tüm yükümlülükleri peşinen kabullenmiş sayılırlar.

KARADENİZ:

2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler

Editörler: Özgür Tüfekçi & Fevzi Kırbasoğlu

İçindekiler

TAKDİM	8
1. BÖLÜM: Bölge Ülkelerinin 2021 Görünümü	
Milli Çıkarların Gölgesinde Krizler Sarmalı: Türkiye 2021..	13
RUKİYE PATAN	
44 Günde Gelen Zaferin Birinci Yıl Dönümünde Masada Güçlü Azerbaycan: 2021	53
HÜLYA KINIK	
Seçimleri Geride Bırakırken 2021 Yılı ve Bulgaristan'da Beklentiler	75
VAHİT GÜNTAY	
Yenilginin Gölgesinde Ermenistan: 2021	103
DİLEK KARADENİZ TOPAL	
Batı ile Bütünleşme Sürecinde Gürcistan: 2021	135
HASAN YILMAZ	
Doğu'nun Gölgesinde Batı'ya Doğru İlerlemeye Çalışan Moldova: 2021	177
ESRA ÇİL AYDOĞDU	

Avrupa'nın Karadeniz'deki Stratejik Limanı Romanya: 2021
..... 221

EDA TUTAK

Rusya'nın 2021 Görünümü 259

YAŞAR SARI

İşgal Tehdidi Altında Ukrayna'nın Bir Yılı: 2021. 303

ADNAN SEYAZ

Güç Dengesini Değiştirme Arayışında Yunanistan: 2021. 335

GÖKHAN ÖÇALAN

2. BÖLÜM: Uluslararası Aktörler ve Geniş Karadeniz Havzası

Biden'in Dış Politika Haritası ve Karadeniz Politikasına
Yansımaları 373

MURAT ÜLGÜL

NATO ve Rusya'nın Geniş Karadeniz Havzasındaki
Mücadelesi: 2021 409

FEVZİ KIRBAŞOĞLU ve GÖKHAN ÖÇALAN

Geniş Karadeniz Havzası'nda Gelişen Çin-Rusya İş Birliği:
Esnek ve Kırılgan İttifak Dönemi 435

MÜGE YÜCE

2021 Yılıını Geride Bırakırken Avrupa Birliği'nin Geniş
Karadeniz Havzası Stratejileri 455

FEVZİ KIRBAŞOĞLU

3. BÖLÜM: Geniş Karadeniz Havzasında Sınıraşan Sorunlar

Karadeniz'de Göç ve Sınır Politikaları 493

HAKAN ÜNAY ve MURAT ÇEMREK

Yüzüncü Yılında Lozan Barış Antlaşması: Türk Boğazları
Geçiş Rejimi ve Montrö Öncesi Sorunlar..... 519

İSMAİL KÖSE

Karadeniz Bölgesi Enerji Dinamikleri 549

ANIL ÇAĞLAR ERKAN ve AYÇA EMİNOĞLU

2021 Yılı ASEAN-Rusya İlişkileri 577

SÜLEYMAN TEMİZ ve AHMET ATEŞ

YAZARLAR 605

TAKDİM

Karadeniz: 2021 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler yayın serisi ikinci yılında hem bölgesel hem de küresel gelişmelere odaklanarak bölge ile ilgilenen araştırmacılar için bir başvuru kaynağı olma hedefini bu yılda devam ettirmekte.

Oldukça yoğun gündem içerisinde çok büyük bir emeğin ürünü olarak sizlerle buluşan ve 2021 yılının değerlendirmesini içeren eserimizde birbirinden değerli yazarlarımız çalışmalarını uzmanlıkları çerçevesinde sunarken analitik yaklaşımlarıyla birbirini tamamlayan bölümlerle kitaba bütüncül bir perspektif katmaktadırlar.

2021 yılında Karadeniz Havzasındaki gelişmelerin ele alındığı bu kitapta on sekiz makale yer almaktadır. Üç bölümden oluşan kitabımızın ilk bölümünde havzadaki ülkelerden onunun 2021 yılında yaşadıkları süreçler masaya yatırılırken; ikinci bölümde uluslararası aktörlerin havzaya yaklaşımları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise nispeten daha bağımsız makalelerle Karadeniz havzası farklı açılardan incelenmekte ve okuyucuya ilk iki bölümdeki makaleleri analitik olarak birleştirebilecekleri alan sunulmaya çalışılmaktadır.

Birinci bölüm Rukiye Patan'ın Türkiye'nin iç ve dış politika alanında ve ekonomik kapasitesinde önemli gelişmelerin gerçekteştiği bir yıl olan 2021'i değerlendirdiği "*Milli Çıkarların Gölgesinde Krizler Sarmalı: Türkiye 2021*" başlıklı çalışma ile başlamaktadır. Akabinde Hülya Kınık Azerbaycan'ın 2021 yılında genel görünümü üzerine bir çerçeve sunma amacı

taşıyan “44 Günde Gelen Zaferin Birinci Yıl Dönümünde Masada Güçlü Azerbaycan: 2021” makalesi; Vahit Guntay “Seçimleri Geride Bırakırken 2021 Yılı ve Bulgaristan’da Beklentiler”; Dilek Karadeniz Topal “Yenilginin Gölgesinde Ermenistan: 2021”; Hasan Yılmaz “Batı ile Bütünleşme Sürecinde Gürcistan: 2021”; Esra Çil Aydoğdu “Doğu’nun Gölgesinde Batı’ya Doğru İlerlemeye Çalışan Moldova: 2021”; Eda Tutak “Avrupa’nın Karadeniz’deki Stratejik Limanı Romanya: 2021”; Yaşar Sarı “Rusya’nın 2021 Görünümü”; Adnan Seyaz “İşgal Tehdidi Altında Ukrayna’nın Bir Yılı: 2021”; Gökhan Öçalan “Güç Dengesini Değiştirme Arayışında Yunanistan: 2021” başlıklı makaleleriyle havza ülkelerini ele almaktadırlar.

İkinci bölümde ise havzanın dışındaki aktörlerin havza ülkelerine yaklaşımları ve politika oluşturma süreçleri Murat Ülgül’ün “Biden’in Dış Politika Haritası ve Karadeniz Politikasına Yansımaları”; Fevzi Kırbaşoğlu ve Gökhan Öçalan’ın “NATO ve Rusya’nın Geniş Karadeniz Havzasındaki Mücadelesi: 2021”; Müge Yüce’nin “Geniş Karadeniz Havzası’nda Gelişen Çin-Rusya İş Birliği: Esnek ve Kırılgan İttifak Dönemi” ve Fevzi Kırbaşoğlu’nun “2021 Yılı Geride Bırakırken Avrupa Birliği’nin Geniş Karadeniz Havzası Stratejileri” başlıklı makaleleriyle incelenmektedir.

Son bölümde ise ilk iki bölümdeki makaleleri tamamlayıcı ve birleştirici olarak Hakan Ünay ve Murat Çemrek “Karadeniz’de Göç ve Sınır Politikaları”; İsmail Köse “Yüzüncü Yılında Lozan Barış Antlaşması: Türk Boğazları Geçiş Rejimi ve Montrö Öncesi Sorunlar”; Anıl Çağlar Erkan ve Ayça Eminoğlu “Karadeniz Bölgesi Enerji Dinamikleri”; Süleyman Temiz ve Ahmet Ateş “2021 Yılı ASEAN-Rusya İlişkileri” makaleleriyle elinizdeki eserin tamamlanmasını sağlamışlardır.

Yıllık mahiyetinde hazırlanan çalışmanın bu sayısının yayımlanması hususunda yazılarıyla katkıda bulunan değerli yazarlarımıza ve kitabımıza teveccüh gösteren saygıdeğer okurlarımıza teşekkür ederiz.

DOÇ. DR. ÖZGÜR TÜFEKÇİ
KTÜ-SAM Müdürü

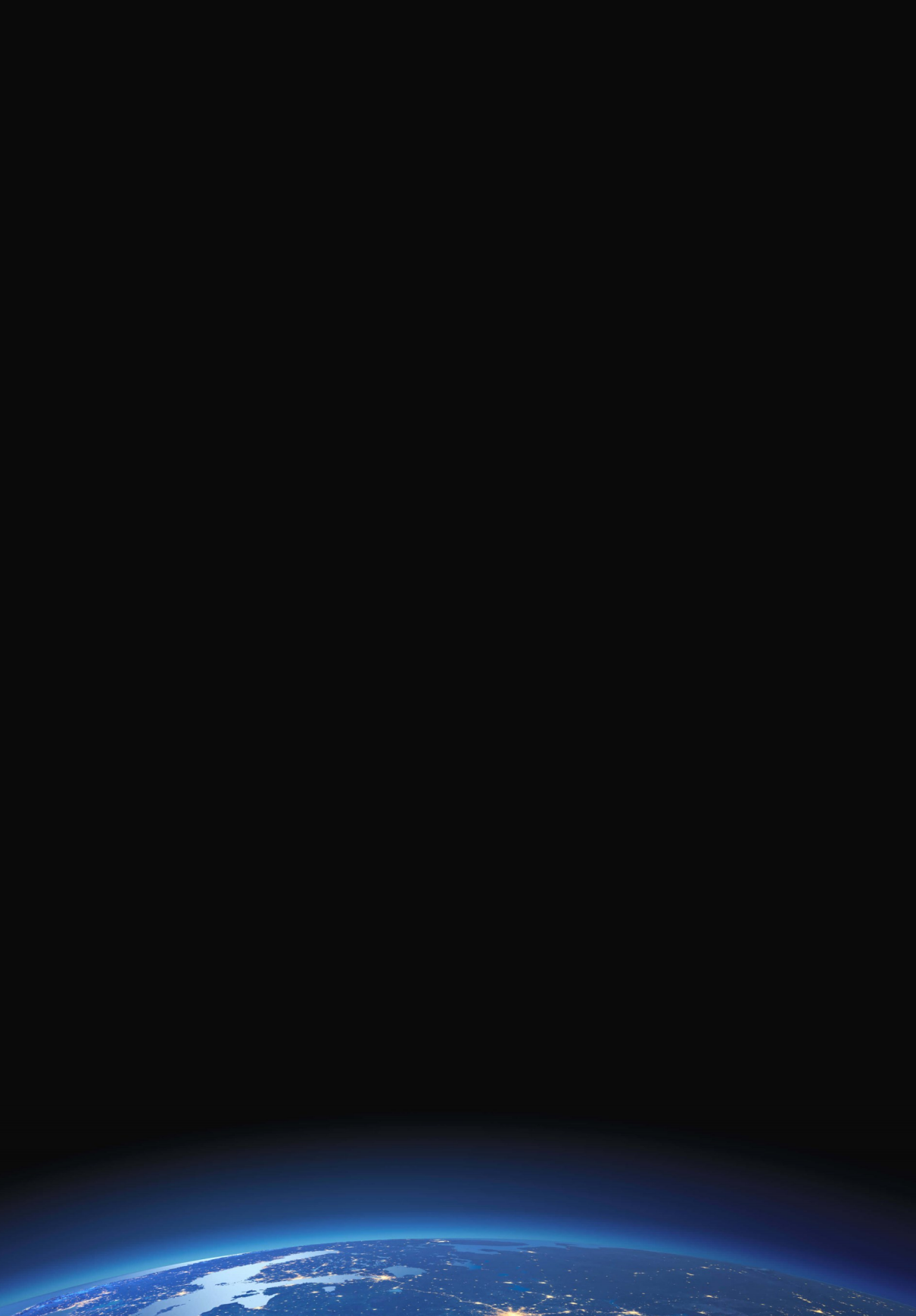
ARŞ. GÖR. FEVZİ KIRBAŞOĞLU
KTÜ-SAM Araştırmacı

Trabzon - Temmuz 2022

Geniş Karadeniz
Havzasında
Sınıraşan
Sorunlar

3. BÖLÜM

KARADENİZ'DE GÖÇ VE SINIR POLİTİKALARI

Hakan Ünay

[Doktora Öğr., Gaziantep Üniversitesi]

Murat Çemrek

[Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi]

Giriş

Göç, klişe bir ifade olmakla beraber, insanlık tarihi kadar eskidir. Birbirinden çeşitli gerekçelerle, farklı yoğunluklarda ve/ya rotalarda insanlar var oldukları günden itibaren sürekli hareket etmiştir. Bu köklü geçmişe rağmen göçün özellikle geçtiğimiz ve içinde bulunduğumuz yüzyıllarda artık birçok devlet için kaçınılmaz derecede önemli bir gündem maddesi haline geldiği aşikardır. Göçün sürekliliği ve son iki yüzyılda küresel bir mesele haline gelmesinde ise devletlerin politikalarıyla şekillenen pratikteki gelişmeler son derece etkili olmuştur. Savaşlar, iç savaşlar ve/ya iç çatışmalar, ekonomik krizler, çevresel etkenler kısacası daha iyi bir yaşam umuduyla milyonlarca insan her yıl artan oranda yaşam yerlerini terk edip başka coğrafyalara doğru hareketlenmektedir.

Küreselleşmenin bizatihi bir iletişim ve ulaşım devrimi olduğunu akıldan tutarsak küreselleşmeyle artan ve ucuzlayan ulaşım imkânları göç süre/ç/lerini de etkilerken ulaşım araçlarındaki hız eksenli gelişimler göçlerin de hızını ve yoğunluğunu artırmıştır. Her ne kadar demiryolu ve karayolundaki araç sayısındaki astronomik artış kendini gösterse de denizler önemli göç yollarının başında gelmektedir. Bu noktada Karadeniz coğrafi çeperinin ve stratejik odağının sağladığı imkanlarla belirgin bir

jeo-stratejik bir öneme sahiptir. Yıllardır Avrupa, Asya ve Ortadoğu'nun bulunduğu bir kavşak olan Karadeniz diğer birçok konuda olduğu gibi göçün de önemli merkezlerinden biridir.

Karadeniz'in göç güzergahlarındaki artan önemi, bölge devletlerinin göç politikalarını dahada önemli hale getirmektedir. Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, dünyadaki birçok örnekte görüldüğü üzere, söz konusu politikalar devletlerin sınırlarında belirginleşmektedir. Sınırlar, göç karşıtı politikaların mekanları haline gelirken dünyadaki birçok bölgede olduğu gibi Karadeniz ülkeleri de bu politikaların örneklerini barındırmaktadır. Yunanistan'dan Bulgaristan'a, Romanya'dan Sırbistan'a, Gürcistan'dan Ukrayna'ya ve Rusya'dan Türkiye'ye kadar bölge ülkelerinin çoğu göç ve sınır bağlamında oldukça aktif politikalar üreten ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Elinizdeki çalışmada öncelikle ulus-devletler ve sınırlar arasındaki ilişkiye değinilirken sınırların dönüşen anlamı, artan önemi ve devletlerin sınırları ele alış biçimleriyle bu çerçevedeki değişim tartışılmıştır. Daha sonra sınırların göç süreçlerindeki mahiyetine odaklanırken teorik tartışmalara yer verilmiştir. Son olarak Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısıyla başlayan savaş sonrasında Polonya'nın göç ve sınır politikaları tartışılmıştır.

Ulus-Devlet ve Sınırlar

Sınırların ontolojik geçmişi ilk devletlerin ortaya çıkışına kadar dayansa da özellikle 1648 Westphalia Antlaşması ile modern anlamda ulus-devletler ortaya çıkmış ve teritoryal anlamda da sınırlar devletlerin ontolojik kaidelerini oluşturmuşlardır. Bir devleti diğerlerinden ayırıp egemenlik alanını belirleyen sınırlar, bazı dönemlerdeki çeşitli gelişmelerin de etkisiyle önemini artırmıştır. Özellikle Fransız İhtilali'nin beraberinde getirdiği milliyetçiliğin de etkisiyle sınırlar korunması gereken kutsal unsurlara dönüşmüştür. Böylece sınırlar yasal, mali, idari, ekonomik ve siyasi alanın limitlerini belirleyerek insan,

sermaye, mal ve hizmetlerin akışını düzenleyen mekanlar haline gelirken bu işlevlerini 1980'lere kadar etkin bir şekilde sürdürmüştür (Tekin, 2015: 27).

Sınırlar geçmişten günümüze farklı misyonlara sahip olduğu gibi dönemin konjonktürel yapısına göre misyonları da değişiklik göstermiştir. Örneğin, ilk sınırların sahiplenme ve özel mülkiyet üzerine ortaya çıktığı bilinmektedir. Jean-Jacques Rousseau'nun özel mülkiyeti açıklarken "bir toprak parçasının etrafını çitle çevirerek 'burası benimdir' diyebilen ve buna inanan insanlardan" bahsetmekte ve "meyveler herkesin, topraklar ise hiç kimsenindir" (1913: 207) ifadesiyle de özel mülkiyete eleştirisini ortaya koymasına rağmen geline nokta ilk sınırların tam da belirttiği şekilde ortaya çıktığı varsayılmaktadır. Sınırlar; özellikle şehir devletleri, prenslikler, imparatorluklar ve son olarak modern ulus-devletlerin ortaya çıkışıyla farklı bir mahiyete bürünmüştür. Nitekim artık sahip olunan toprak parçasının korunması gerektiğinden sınırlar doğrudan üstlendikleri misyonlarıyla güvenlik politikalarının merkezi haline gelmişlerdir. Güvenliği sağlanacak devletin egemenlik alanı, üzerinde yükseldiği toprak parçası ve o toprak parçasında yaşayan halkla doğrudan ilintili olduğundan sınır güvenliğinin kaçınılmaz koşutudur. Bu durum devletin vatandaşları için güvenlik duygusu yaratmadaki rolüne kadar uzanmakta ve sınırların geleneksel, devlet merkezli ve realist bir uluslararası ilişkiler (ui) bakış açısıyla aktarılmasına zemin hazırlamaktadır (Williams, 2003: 27).

Bununla birlikte Uluslararası İlişkiler (UI) disiplininde sınırlar, yeterli teorik tabana sahip olmaması ve genellikle "tarihsel" değerlendirilmesi nedeniyle özerk olarak çalışılmamıştır. Üstelik sınır çalışmalarında temel aktör olarak (bireyden sonra) devletin kabul edilmesi veya güvenlik gibi ui'yi ilgilendiren temel meselelerden birini de barındırması gibi ortak noktalar dahi sınırın özerk bir alan olarak ortaya çıkışını hızlandırmamıştır. Dolayısıyla devletler için her daim kutsal ve bilhassa

güvenliklerinin başlangıç noktası sınırlar, disiplinde bir çalışma alanı olarak göz ardı edilegelmiştir (Ackleson, 2003: 576). Dahası, sınıra ilişkin temel düzeydeki geleneksel teorik yaklaşımlar ele alındığında daha çok sınırların dayatılan statüsüne ve ilgili yönetim mekanizmalarına odaklanılmıştır. Çeşitli kategoriler, haritalama yöntemlerinin ve tipolojik ayrımların geliştirilmesi yanında geleneksel sınır çalışmalarının sınır çizgisinin formülasyonu ile istikrarını ve rejimler arasındaki ilişkiyi merkeze aldığı görülmektedir. Böylece çalışmaların çoğu, sınırların işlevlerini ve sınır komşusu devletlerin ekonomik, siyasi ve askeri gücünün dengesini nasıl analiz ettiğini ortaya koymaktadır (Kolossoy, 2005: 612; Paasi, 2005: 665).

Gerek konumları gerekse işlevleriyle sınırlar, doğası gereği, devletlerin hassas noktaları ve devletlerarası ilişkilerin de temel unsurlarındandır. Devletlerin egemenlik alanlarının nerede başlayıp nerede biteceğine ilişkin belirleyici etken de haliyle yine sınırlardır (Baudet, 2012: 40). Bu durum özellikle Westphalia sonrası dönemde daha da belirginleşmiştir. 1648 Westphalia Antlaşması, teritoryal devleti ortaya çıkarmasıyla devletin egemenlik alanını ve kimlerin bu alanın içinde kimlerin de dışında olmasına ilişkin devlet yetkisini ortaya koymuştur (Okhonmina, 2010: 177). Bunun yanında devletler arası ilişkilerde de sınırlar kritik bir konumdadır. Öyle ki Holsti'ye göre (1991), 1815-1989 arası dönemdeki çatışmaların yarısından fazlası sınır üzerine olduğu gibi Hensel de 1816-1992 arasında sadece Amerika kıtası üzerine odaklandığı çalışmalarında benzer bir sonuca ulaşmıştır (2001: 92-93, 2012: 8).

Sınırlar, yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere, devletlerin hayati donanımlarıdır. Bu nedenle sınırların özerk bir rolünden ziyade devletlerin onlara atfettiği önem daha kayda değerdir. Tıpkı sınırın çoğunlukla fiziki unsurlarıyla çalışılmasında görüldüğü gibi sınır- devlet ilişkisi de çoğunlukla sınırın işlevselliğiyle karakterize edilmektedir. Sınırın işlevselliği, herhangi bir teritoryal bölge üzerindeki hareketlilikte devlet kontrolünü

beraberinde getirmektedir (Loftus, 2015: 115). Sınırların ulus-devletler için önemi egemenlik sahalarının ihlali ya da ihlal tehdidiyle başlarken çoğunlukla teritoryal sorunlar üzerinden devletler karşı karşıya gelmektedir. Ulus-devlet ve egemenliği için sınırın bu kutsal işlevi, devletlerin stratejik ittifaklar için sınıra verdiği önemle doğru orantılıdır. Buna göre devletler; egemenliklerinin dokunulmazlığını, ulusal çıkarlarının korunması ve güvenliklerinin sağlanması için sınırları giderek daha fazla önemsemektedirler (Knutsen, 2016). Nitekimdevletler arasındaki birçok anlaşmazlık, çatışma ve hatta savaş sebeplerinde sınır hep önemli olması bir yana giderek daha ön plana çıkmaktadır. Bu noktaya vurgu yapan Brunet-Jailly, kapsamlı çalışmasında 80'in üzerinde sınır anlaşmazlığına vurgu yapmaktadır (Brunet-Jailly, 2015). Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını ilan eden devletlerin ortaya çıkmasıyla haliyle sınırlar da yeniden belirlenmiştir. Sonrasında Rusya Federasyonu'nun (RF) Sovyetler sonrası coğrafyadaki otoriteyi geri kazanmak adına yürüttüğü politikalar ise sınır anlaşmazlıklarını tetiklemiştir. Öte yandan 11 Eylül Saldırıları sonrası dünya genelinde güvenlik Soğuk Savaş dönemiyle kıyaslanamayacak şekilde daha ön plana çıkarken sınırların güvenlik boyutu da kaçınılmaz olarak devletler için oldukça pekişmiştir (Adamson, 2006: 165). Bu çerçevede, sadece savaş ve çatışmalardaki sınırdan kaynaklı gerekçelerin fazlalığı bile devletler için sınırın önemini ortaya koymaktadır. Dahası savaş çalışmaları alanında önde gelen isimlerden Vasquez, savaşların temel nedeni olarak toprağa vurgu yaparken devletlerin topraklarıyla ilgili herhangi bir mesele söz konusu olduğunda şiddet ve güç kullanmaktan imtina etmediklerini ifade etmektedir (1993: 51). Öyle ki; günümüzde de Rusya'nın Ukrayna'ya saldırmasıyla başlayan savaşta da gördüğümüzüzere ilgili devletin güvenliği söz konusu olduğunda benzer tavrı gördüğümüz ortadadır.

Dünyanın sürekli devinimi özellikle 1980'lerde küreselleşmenin hayatın her alanına doğrudan etkisiyle sınırların da yeniden

düşünülmesine yol açmıştır. Öyle ki; “sınırsız dünya”¹ küreselleşmenin en popüler sembollerinden biri haline gelmiştir (Ohmae, 1989). 1990’larda sınırsız bir dünya Soğuk Savaş sonrası oluşan Yeni Dünya Düzeni (New World Order) de sınırlara yeni bir anlam kazandırmıştır. Özellikle bağımsızlıklarını ilan eden devletlerin sayısındaki artış, bir taraftan yeniden sınırlandırma süreçlerini beraberinde getirirken diğer taraftan da sınırın önemini yeniden artırmıştır (Wille vd., 2020: 11). Örneğin, Berlin Duvarı’nın bir sınır pratiği ve sembolü olarak yıkılması yeni bir süreci beraberinde getirmiştir. Bu süreçte “sınırsız dünya”³ paradoksal bir şekilde sınırları ön plana çıkarırken sınırların artık eski önemi taşımadığına ilişkin görüş de yaygınlık kazanmıştır (Castells, 2009). Ancak XXI. yüzyıla sadece çatışmalar değil birçok ekonomik dönüşüm de sınırların devletler için önemini pekiştirmiştir. Özellikle 11 Eylül Saldırıları ve Arap Ayaklanmalarının bir parçası olan Suriye Krizi bunların başında gelmektedir. 11 Eylül Saldırıları sınırları tekrardan daha belirgin hale getirirken (Newman, 2006: 182) devletlerin güvenlik algılarını ve güvenlik mimarilerini yeniden biçimlendirmiştir. Suriye Krizi ise bölgesel ve küresel anlamda gündem haline geldiği 2011 sonrasında göç ve güvenlik ilişkisini daha girift hale getirmiştir (Leiserson, 2016; Seeberg, 2013; Yavaş, 2017).

XXI. yüzyılın başı sınırların ulus-devletler için güvenlik misyonunu yüklediği en önemli dönemdir. Bununla birlikte geçen yıllar boyunca terör, ekonomik krizler ve çeşitli bölgesel sorunlar ile ulus-devletler her şeyden önce sınır politikalarını gözden geçirmek ve biteviye yeniden şekillendirmek durumunda kalmışlardır. Ancak son on yıllık boyunca sınırların ulus-devletler için misyonu bir kez daha dönüşüme uğradığı gibi güvenlik misyonunun devamı niteliğinde engelleme amaçlı politikalar da üretilegelmiştir. Devletler için engellenecek unsurların başında ise göç(men)ler gelmektedir. Gerek savaş ve çatışma koşulları gerek sosyo-ekonomik yetersizlik ve eşitsizlikler

¹ Kavramı ortaya atan kişi Keniche Ohmae’dir. Kavrama ilişkin daha detaylı bilgi için bkz. (Ohmae, 1989).

gerekse de iklim krizi gibi birçok farklı unsur, göçü ve göçmeni küresel bir gündem maddesi haline getirirken ulus-devletler için sınır ve göç politikalarının kesiştiği uygulamalar dünya genelinde gözlemlenmiştir.

Göç meselesi genellikle göçe sebebiyet veren parametreler doğrultusunda kaynak, transit ve hedef ülkeler üzerinden okunmaktadır. Her ne kadar Karadeniz temel göç güzergahlarının başında gelmese de, en güncel örnek olarak Ukrayna'da görüldüğü üzere, devletler arasındaki siyasi ilişkiler hızla savaşa ve kitlesel göçlere sebebiyet verebilmektedir. Bu durum dünya genelinde olduğu gibi Karadeniz'de de göç ve sınır politikalarının ön plana çıkmasını beraberinde getirmektedir. Bölgedeki ülkelerin politikalarına geçmeden önce göç ve sınır ilişkisini ortaya koymak gerekmektedir.

Göç ve Sınır İlişkisi

Dünya Göç Örgütü'nün (IOM) 2022 Dünya Göç Raporu'na göre Dünya genelinde 281 milyon göçmen bulunmaktadır (McAuliffe & Triandafyllidou, 2021: 3). Bu rakam küresel nüfusun %3,6'sını oluştururken göçün oluşturduğu gündem ise bu orandan katbekat daha fazladır. Söz konusu gündem, devletlerin sınır politikalarında somut ve radikal şekilde karşılık bulmaktadır. Devletlerin göçü engellemek için uygulamaya koyduğu politikalar genellikle sınırlarında başlarken bu durum göç ve sınır ilişkisinin de çerçevesini çizmektedir.

Göç ve sınırların birbirleriyle ilişkisi, sınırın bir araştırma alanı olarak var olmaya başladığı 1980'lerden itibaren tartışılmaktadır. Sınırlar ve sınır geçişleri özellikle bu dönemde küreselleşmenin belirginleşmesiyle göç ve sınır bağlantısının doğrudan ilişkili olmasını beraberinde getirmiştir (Laine, 2016; McKeown, 2008; Newman, 2011; Zolberg, 1997). XIX. ve XX. yüzyıllarda ise ulus-devlet oluşumunun ve bununla doğrudan ilintili olarak sınırın ne olduğuna dair tartışmaların büyük ölçüde bu çerçevede şekillendiği açıktır. Ulus-devletin ortaya çıkışı, egemenlik odaklı

yeni sınır uygulamalarıyla nüfus kontrolü ve insan hareketliliğini tetiklemiştir. Örneğin, sınır geçişlerindeki pasaport kontrolü gibi prosedürler bunun en temel örneği olmakla birlikte güç, iktidar, egemenlik ve güvenlik kaygıları artan devletler elbette sınır kontrollerini pasaport kontrolleriyle sınırlı bırakmamışlardır. Kaldı ki; genel geçer bir ilke olarak, bir ülkeye giriş için o ülkenin konsolosluklarından alınan vizenin giriş için yeterli olmayacağı gibi ülkeye giriş sağlansa bile çıkarılmayacağının garantisi yoktur.

Bu noktada sorunun kaynağına inerek ulus-devletin teritoryal doğası gereği topraklarındaki göç ve sınır arasındaki ilişkiyi anlamak elzemdir. Her şeyden önce devletler için göçün bir “sorun” teşkil etmesi ve bir tehdit olarak değerlendirilmesi ülkelerin güvenlik endişelerinin uzantısıdır (Pecoud & Guchteneire, 2006: 70). Aslında Uİ teorilerinden klasik realizmde engellenmesi planlanan ve/ya güvenliğe tehdit oluşturan etkenler en azından XXI. yüzyıla kadar çoğunlukla ulusal çıkar çatışması yaşanan devletler, askeri unsurlar ya da geleneksel güvenlik tehditleridir. Söz konusu tehditlerde korunması ve güvenliğinin sağlanması gereken ulus-devletin kutsalı olan, yukarıda da sıklıkla belirtildiği üzere teritoryalitedir. Ancak bu durumun küreselleşmenin etkisiyle dönüşmeye başladığı da bir başka gerçekliktir. Ancak her şeyin hızlı ve yoğun şekilde aktığı küreselleşme bir süreç olarak sınırları muğlaklaştırdığı gibi egemenlik ve güvenlik algıları ise teritoryal bağlamdan hızla uzaklaşmıştır. Öte yandan sistemdeki aktörlerin çeşitlenmesi yeni tehditleri de beraberinde getirmiştir. Bu noktada geleneksel olmayan güvenlik yaklaşımları devreye girmektedir.

Bir olgunun geleneksel olmayan güvenlik çalışmaları kapsamında tehdit olarak nitelendirilmesi için ise bazı şartları sağlaması beklenmektedir. Caballero-Anthony (2016: 6) bu şartları şu şekilde sıralamıştır:

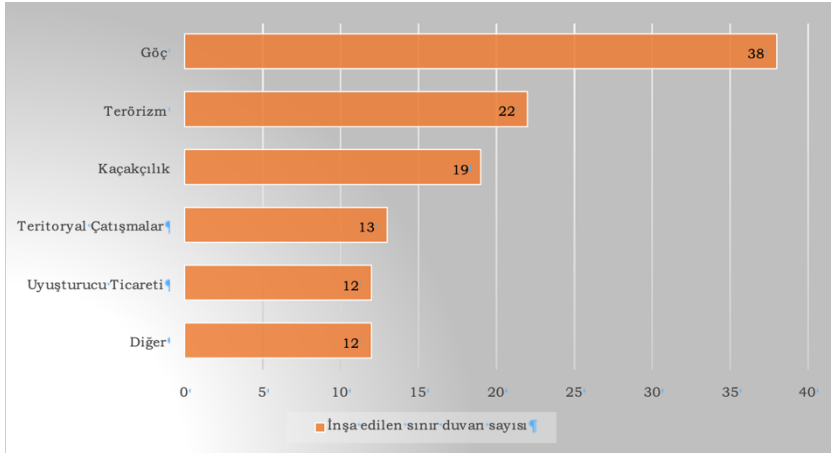
- Kökenleri, kavramları ve etkileri açısından anlaşılan ulus-ötesi bir karakteresahiptirler,
- Politik ve sosyo-ekonomik terimlerle tanımlanırlar,
- Toplumsal ve siyasi istikrarsızlığa neden olurlar ve güvenlik tehdidi oluşturlar,
- Etkilerinin tersine çevrilmesi veya onarılması zordur,
- Ulusal çözümlerin yetersizliği nedeniyle bölgesel ve çok taraflı iş birliğine ihtiyaçduyarlar,
- Hem devletler (toprakları ve egemenlikleri) hem de halklar (bireyler ve toplumlar) için tehdit oluşturlar.

Küreselleşmeyle geleneksel tanımı daha çok sorgulanan güvenlik özellikle yukarıdaki şartları sağlayan olgulara koşul olarak geleneksel olmayan güvenlik yaklaşımları kapsamında ele alınmaya başlanmıştır. Örneğin; bulaşıcı hastalıklar, çevresel sorunlar, yasa dışı uyuşturucu kaçakçılığı, insan ticareti ve göç gibi konular geleneksel olmayan güvenlik çalışmalarının odağındadır (Caballero-Anthony, 2016: 6; Caballero-Anthony & Emmers, 2006: 1; Cook, 2017: 17; Masys, 2016: 16; Muna, 2006: 98). Özellikle göç meselesinin geleneksel olmayan güvenlik çalışmalarında son yıllarda öne çıktığı söylenebilir (Caballero-Anthony, 2017: 138; Curley, 2016).

Sınırlar, eşyanın tabiatı gereği, devletler için tehditlere karşı bir bariyer ve egemenliğin koruyucusu gibi sıfatları barındırmaktadır (Moraczewska, 2010: 333). Sınırların bu önemi herhangi bir teritoryalite üzerindeki hareketlilikte devlet kontrolünü yine devletin varoluş sebebi gereği beraberinde getirmektedir (Loftus, 2015: 115). Böylece ulus-devletleri tanımlayan onların sınırları olup yabancıların sınır geçişlerini ve ülkedeki kalış koşullarını belirleyen devletin egemenliği, bir başka deyişle kontrol gücüdür (İçduygu vd., 2014: 51). Söz konusu meşruiyet, devletler tarafından da sıklıkla kullanılan bir kozdur ve meşru bir gerekçe arayışı -özellikle göçe karşı alınan sınır politikalarında- öne çıkmaktadır. Bu noktada sınırların ve göç hareketlerinin kontrol edilmesini savunanlar, uzun süredir ekonomik ve kültürel

“tehditler”, dış güvenlik, iç güvenlik ve halk sağlığı odaklı argümanlarıyla kendilerini haklı çıkarmaya çalışmaktadırlar (Fauser vd., 2019: 4). Devletler tarafından uygulanan bu yöntemin oldukça derin bir tarihsel perspektife sahip olduğunu da belirtmek gerekir (Fahrmeir, 2019). Öte yandan her ne kadar geleneksel olmayan güvenlik yaklaşımlarından bahsedilse de alınan önlemler son derece geleneksel güvenlik uygulamalarıdır. Öyle ki; göç ve sınır ilişkisinin bu boyutu, devletin “polislik” misyonunu da yeniden ortaya koymasını sağlamıştır. Devletin ilk ortaya çıkışından günümüze kadar hep var olan bu misyon, devletin egemenlik alanlarına kimi alıp kimi almayacağını karar verebilme yetkisini ve yeteneğini ifade etmektedir (Andreas, 2003; Fassin, 2011). Devletler bu polislik, kontrol ve gözetleme arzularını (büyük ölçüde ekonomik faktörlerle desteklense de) güvenlik temelli bir mesele olarak sunmakta ve pratikteki faaliyetleri de bunu destekler mahiyettedir. Hatta devletler beton duvarlardan dikenli tellere, teknolojik gözetleme donanımlarından askeri teçhizatlara kadar sınırlarını kapatmaya çalışmaktadır (Bosworth, 2008: 200). Bu kapanmanın nasıl olabileceğini COVID-19 pandemi sürecinde birçok ülkenin tam kapanmaya gitmesi açık bir örnek olarak karşımıza çıkarmaktadır.

Göç ve sınır ilişkisi bu noktada göçe karşı alınan sınır önlemlerine sıkışıp kalarak oldukça spesifik bir hal almaktadır. Devletlerin göçe karşı sınırlarında aldığı önlemlerin son yıllarda duvar inşaatlarıyla adeta küresel bir moda haline geldiği gözlemlenirken “meşru” gerekçelerini ise temelde göçleri önlemek olarak belirlemişlerdir. Nitekim Grafik 1’deki ulus- devletlerin sınır duvarı inşa etme gerekçelerindeki dağılım bunu ortaya koymaktadır.

Grafik 1: Devletlerin Sınır Duvarı İnşa Etme Gerekçelerinin Dağılımı

Kaynak: Benedicto vd., 2020: 19.

Günümüzde kapalı hatta duvarlaşan sınırlardan bahsedilirken açık sınırların büyük göçlere neden olmayacağı ya da kapalı sınırların göçlerin önüne geçemeyeceğini de akılda tutmak gerekir (de Haas vd., 2018; Flahaux & Vezzoli, 2018; Vezzoli, 2021). Ancak devletler için sınırlarını kapatmak, duvarlaştırmak ya da diğer bütün engelleyici önlemler göçlerisondandırmak en azından azaltmak üzere alınmaktadır. Göçün ve göçmenin yeni bir tehdit unsuru olarak meşrulaşması, devletin sınırlarına verdiği önemi farklı şekillerde gündemegetirirken sadece sınırlarda inşa edilen duvar gibi tahkimatlar bunun temel göstergesidir. Üstelik bu durum ülke ve bölge fark etmeksizin dünyanın genelinde giderek her gün yaygınlık kazanmaktadır.

Çalışmaya konu Karadeniz bölgesinde de durum farklı değildir. Bulgaristan ve Yunanistan'ın Türkiye sınırında inşa ettiği tahkimatlar ve uyguladığı politikalar, Macaristan'ın Sırbistan ve Hırvatistan sınırındaki uygulamaları, Litvanya'nın Rusya sınırındaki politikalarıyla bölgedeki en güncel örnekleri oluşturan Polonya-Belarus ve Ukrayna-Rusya sınırındaki politikalar bunların önde gelenlerindedir. Sonraki bölüm, göç ve sınır ilişkisini Karadeniz bölgesindeki bazı devletler üzerinden ele

almakta, devletlerin göç ve sınır politikalarını ortaya koymaktadır.

Karadeniz Ülkelerinin Göç ve Sınır Politikaları

Karadeniz, her şeyden önce Asya ile Avrupa kıtalarının buluştuğu bir coğrafya olması itibariyle oldukça jeo-stratejik bir konumdadır. Balkanlar, Rusya, Kafkasya, Anadolu, Türkistan, Doğu Akdeniz, Ortadoğu ve Orta Avrupa'nın kesiştiği bir noktada yer alan Karadeniz'in stratejik önemi zaten izahtan varestedir. Karadeniz, İpek Yolu'ndan modern petrol boru hatlarına hem geleneksel hem de modern ticaret ve göç yollarının bir köprüsü olduğu gibi Avrupa, Orta Doğu ve Orta Asya'yı birbirine bağlayan önemli bir kültürel, siyasi ve ekonomik bir kavşak noktasıdır (Aghazam & Escudero, 2008: 9).

Göç konusunda ise her ne kadar mevcut göç rotaları arasında Karadeniz'in ilk sıralarda yer almadığı düşünülse de gerek tarihsel hafıza gerekse güncel gelişmeler ışığında Karadeniz hedef ve transit bölge olarak önemli bir konumdadır (Köse, 2021: 499). Karadeniz ülkelerinin çoğu, Rusya ve Ukrayna üzerinden veya Türkiye ve Bulgaristan üzerinden Batı Avrupa'ya yönelik göç güzergahları üzerinde bulunan transit ülkelerdir. Dolayısıyla göç bölgenin dinamik ve sürekli unsurlarından biridir. Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlığını kazanan devletler göç ve sınır politikalarıyla dikkat çekmektedir. Bölge ülkelerindeki göç yönetimindeki görevli birimler ve sınır görevlileri, düzensiz göçle mücadele ederken bilhassa son yıllarda radikal politikalar uygulamaktadır.

Göç, her daim var olan ve devletlerin politikalarını şekillendiren bir olgu olmasına rağmen 2010'lar göçü küresel gündem maddelerinden biri haline getirmesi açısından önemlidir. Türkiye başta olmak üzere göç güzergahında yer alan devletler göçü yönetmek ama çoğunlukla engellemek adına politikalar üretmektedir. Karadeniz bölgesi de bunun örneklerini barındırırken bu çalışma; Türkiye, Romanya, Yunanistan,

Bulgaristan ve Ukrayna'nın göç ve sınır politikalarını ele alınmaktadır.

Türkiye

Türkiye, göç güzergahındaki merkezi ülkelerden birisi olmasından kaynaklı dünyada en fazla mülteciye sahip birinci ülke, ülkeler arası göç koridorlarında ise (ABD-Meksika'dan sonra) Suriye'den gelen göçlerle en yoğun ikinci koridora sahip ülkedir (McAuliffe & Triandafyllidou, 2021: 25-27). Mart 2022 itibarıyla Türkiye'deki geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 3 milyon 750 bin civarındayken diğer uyruklardaki düzensiz göçmenlerle Türkiye'nin 7 milyonluk bir göçmen nüfusuna ev sahipliği yaptığı tahmin edilmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022).

Türkiye özellikle Suriye İç Savaşı'yla 2012'den bu yana gelen kitlesel göçü yönetmek adına gerek ülke içinde gerekse sınırlarında çeşitli politikalar yürütmektedir. Göçün başlarında uygulanan açık kapı politikasından zamanla söz konusu göç yükünün altından kalkılamaması nedeniyle vazgeçilmiştir. Ülkede eğitimden sağlığa, istihdamdan sosyal hizmetlere kadar verilen destekler Avrupa Birliği'nin (AB) desteklerinin sadece mali yönde kalması nedeniyle Türkiye için giderek zorlaşmaktadır. Bunun bir sonucu olarak düzensiz göçe karşı önlemler artırılırken sınırlarda -bütün dünyada olduğu gibi- engelleyici politikalar uygulanmaya başlamıştır. Özellikle son dönemde Taliban'ın Afganistan'da kontrolü tekrar ele geçirmesinin netleşmesinden bu yana bu ülke ve Pakistan üzerinden gelen düzensiz göçmenlerin yoğunluğu politikalarda etkili olmuştur.

Suriye sınırı boyunca inşa edilen, İran sınırında yapımına 2019'da başlanan ve tamamlanmak üzere olan ve Irak sınırında yapımına başlanan duvar inşaatları bu politikaların başını çekmektedir. Duvarların çeşitli askeri teknolojilerle donatılması, gözetleme araçlarının duvara entegre edilmesi ve sınır hattındaki devriyelerin artırılması ise politikaların düzensiz göçü engellemek

üzerine yapıldığını göstermektedir. Öte yandan Türkiye, özellikle Yunanistan ve Bulgaristan sınırlarından AB ile yaptığı anlaşmanın sonucu olarak göçmenlerin geri gönderilmesine karşılık sınırlarında kurtarma operasyonlarıyla göçmenlerin ölümüne terk edilmesini engellemeye çalışmaktadır.

Son dönemde alınan karara göre Türkiye sadece sınırlarında değil ülke içinde de göçü yönetmek adına politikalarını hızlandırmıştır. Buna göre Göç İdaresi Başkanlığı tarafından başlatılan “seyreltme uygulaması” ile yabancı nüfusun, mahalle nüfusunun %25’ini aştığı 16 il², her türlü statüden tüm yabancıların kayıt başvurularına kapatılmıştır. Bu uygulamanın 52 ildeki 800 mahalle için de uygulamaya alınması planlanmaktadır.

Romanya

Romanya her ne kadar bu çalışmada aldığı göç üzerinden değerlendirilecek olsa da dünyanın göç kaynağı en fazla 17. ülkesi konumundadır (McAuliffe & Triandafyllidou, 2021: 25). Özellikle 2010 sonrasında ise verdiği göçten daha çok ülkeye gelen göç gündemde olmuştur. Romanya’ya kitlesel anlamda ilk göç 2013’te deniz yoluyla 480 kişi olarak kaydedilmiştir. Bu rakam milyonlarca göçmene ev sahipliği yapan Türkiye ile kıyaslandığında kayda değer bir rakam gibi görünmeyebilir ancak Romanya’nın göç ve sınır politikasını şekillendirmesi bakımından önemlidir. Nitekim Frontex sözcüsü Krzysztof Borowski 2017’de yaptığı açıklamada, göçmenlerin yeni rota olarak sınır önlemlerinin hat safhaya ulaştığı Akdeniz’den ziyade Karadeniz’i tercih edebileceğini ve denizlerde bulunan botlar ve her geçen gün artan göçmen sayısı nedeniyle bu durumun kuvvetlenen bir ihtimal olduğunu belirtmiştir (Guga, 2017: 2; Marinas, 2017).

Romanya sadece 2020’de 6 binin üzerinde sığınma başvurusu

² Ankara, Antalya, Aydın, Bursa, Çanakkale, Düzce, Edirne, Hatay, İstanbul, İzmir, Kırklareli, Kocaeli, Muğla, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova.

alırken Afganistan, Suriye ve Irak vatandaşları başı çekmektedir (European Commission, 2021). Öte yandan ülkeye girişler çoğunlukla düzensiz şekilde olurken 2020’de komşu ülkelerden Romanya’ya giriş yapangöçmen sayısında %200’ün üzerinde bir artış yaşanmıştır (Ahmetašević, 2021). Bundan dolayı Romanya, göç rotasında bir ülke olarak, sınırlarında göçü engelleyici politikaları giderek öne çıkarmaktadır. Örneğin Macaristan ve Bulgaristan sınırlarında tel örgüler bulunan Romanya, bölgede artık rutin hale gelen sınır hattındaki geri itme uygulamalarıyla da dikkat çekmektedir. Bu politikalarını daha çok Afganistan, Suriye ve Irak’tan gelen göçmenlere uygulayan Romanya, komşusu Ukrayna’nın Rusya ile savaşından kaynaklanan göçmen akınında ise 84 binin üzerindeki Ukrayna vatandaşına ise sınırlarını ivedilikle açmıştır (UNHCR, 2022).

Yunanistan

Yunanistan her ne kadar Türkiye ile kıyaslanamayacak kadar olmasa da göç süreçlerinden etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Özellikle 2015 göçün en yoğun olduğu yıl olarak kayıtlara geçerken bir milyonun üzerinde göçmenin Yunanistan üzerinden Avrupa’ya geçmeye çalıştığı bilinmektedir. Son yıllara bakıldığında ise 2018’de 32 bin, 2019’da 60 bin, 2020’de 10 bin ve 2021’de ise 4500 civarı göçmen sadece deniz yoluyla Yunanistan’a ulaşmıştır (UNHCR, 2021). Bununla birlikte Türkiye ile olan kara sınırından da düzensiz geçişler belirli aralıklarla sürmektedir.

Yunanistan söz konusu göçlere karşı yıllar içerisinde politikalarını giderek artan sertlikte ve engelleyici şekilde uygulamaktadır. Göç akınlarının günümüzdeki kadar yoğun olmadığı 2012’de sınır önlemlerini almaya başlayan Yunanistan, öncelikle Türkiye sınırında Pazarkule sınır kapısından Meriç Nehri’ne kadar olan 12,5 kilometrelik bölgede beton bloklar, tel örgüler ve jiletli tellerden oluşan bir duvar inşa etmiştir. Bununla da yetinmeyen Yunanistan, denizden ve karadan gelen

göçmenleri, uluslararası hukukta yasak olduğu açıkça belirtilmesine rağmen, geri gönderme (*pushback*) uygulamalarını rutin hale getirerek sınırlarına yaklaştırmamaktadır. Son yıllarda politikalarını daha da sertleştirerek devam ettiren Yunanistan, kara sınırlarındaki duvarları genişletme çalışmalarına devam ettiği gibi deniz sınırlarına da “yüzen bariyerler” inşa etmeyi planlamaktadır (Smith, 2020).

Yunanistan göç karşıtı politikalarında ne kadar insanlık dışı uygulamalara başvurabileceğini ise son olarak Mart 2020’de Türkiye ile sınır hattındaki uygulamalarla göstermiştir. Binlerce göçmenin sınırdan geçmek için bölgeye akın ettiği dönemde Yunanistan; gaz bombaları, şiddet eylemleri, geri itmeler ve göçmenlerin ölümüne neden olan gerçek mermilerle ateş açma politikaları dahi uygulamıştır (Ünay, 2020). Yunanistan’ın mevcut göçün güzergahı ve yoğunluğu bu şekilde devam ettiği müddetçe göç politikalarında engelleyici uygulamalarına devam edeceği tahmin edilmektedir.

Bulgaristan

Bulgaristan 21 bini mültecilerden oluşan 184 binlik göçmen nüfusuna sahip bir ülkedir (IOM-Migration Data Portal, 2020). Bulgaristan da tıpkı bölgedeki diğer devletler gibi özellikle 2010 sonrasındaki kitlesel göçlerden sonra göç ve sınır politikalarını derinleştirmiştir. Öncelikle Türkiye sınırına kilometrelerce uzunlukta bir duvar inşa eden Bulgaristan, göçmenleri dışarıda tutma amacını birçok ülke gibi sınırlarındaki tahkimatlarla uygulamaya koymuştur (Lyman, 2015; Reuters, 2015). Ayrıca Bulgaristan’ın Türkiye ve Yunanistan sınırındaki göçmen geçişlerine yönelik, yoğunluk durumuna bağlı olarak, askeri personelini görevlendirdiği bilinmektedir (Wallis, 2021).

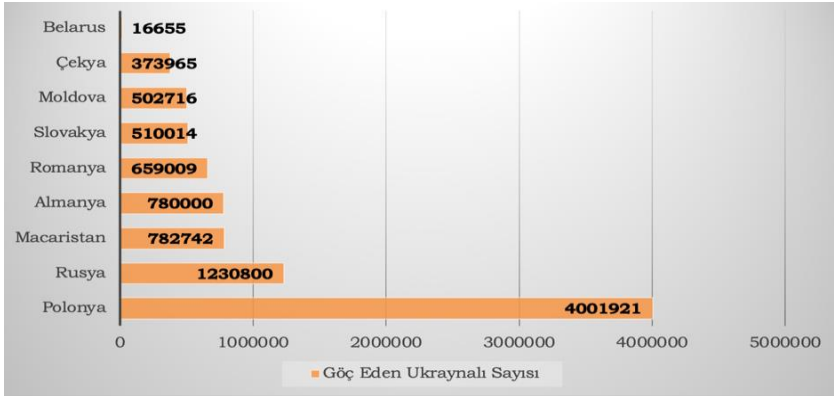
Bölgedeki birçok devlet gibi Bulgaristan da göçmenleri geri gönderme politikalarını normalleştirmektedir. Suriyeli, Iraklı, Afgan ve Faslılar yoğunluklu olmak üzere Türkiye’ye geri gönderilen göçmenler özellikle kış aylarında yaşam mücadelesi

vermek zorunda kalmaktadır (Border Violence Monitoring Network, 2021). Bulgaristan, göçmenlerin Avrupa ülkelerine geçişteki önemli rotalarından birini oluştururken ülkenin göç politikalarının sınırlardan başlayarak göçmenleri engellemek üzerine kurulu olduğu gözlemlenmektedir.

Ukrayna Krizi ve Polonya

Karadeniz bölgesinde Soğuk Savaş sonrası Sovyetler Birliği hegemonyasını geri kazanmak isteyen RF bunun için yıllardır aralıklı olarak farklı ülkelerle ilişkilerini sertleştirmektedir. Daha önce Gürcistan (Güney Osetya ve Abhazya) ve Ukrayna'da (Donetsk ve Lugansk) tanıklık edilen bu durumun son örneği yine Ukrayna'da yaşanmaktadır. 24 Şubat 2022'de Rusya'nın Ukrayna'ya saldırmasıyla başlayan ve "savaş" olarak nitelendirilen bu süreç, ortaya çıkardığı yıkım ve uluslararası aktörlerin ilişkilerini hareketlendirmesinin dışında yeni bir göç krizini de beraberinde getirmiştir. Geline nokta 16 Haziran 2022 itibarıyla 7,7 milyon civarında Ukrayna vatandaşı Karadeniz'deki komşu ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır. Savaş devam ettiği sürece bu sayının daha da artması beklenmektedir.

Grafik 2: Göç Eden Ukraynalı Sayısının Ülkelere Göre Dağılımı (16.06.2022)

Kaynak: UNHCR, 2022.

Ukrayna'da yaşanan bu savaşıla çok kısa bir sürede 7,7 milyonu aşan mülteci Ukrayna'yı Suriye ve Venezuela'nın ardından dünyada en çok göç veren ülkeler sıralamasında üçüncülüğe taşımıştır (UNHCR, 2022). Bu durum Karadeniz bölgesini göç konusunda yeniden küresel gündem haline getirirken Ukrayna Savaşı sonrasında Polonya'nın göç politikasının irdelenmesi gerekmektedir.

Savaş nedeniyle ortaya çıkan göçün yarısından fazlasına ev sahipliği yapan Polonya, savaşın ilk gününden itibaren sınırlarını Ukraynalı mültecilere açmıştır. Sahip olduğu mülteci sayısıyla Polonya savaş öncesinde 101. sırada iken savaştan sonra dünyada en fazla mülteci barındıran 4. ülke haline gelmiştir (Shotter, 2022). Bu durum en azından savaş sürecinde Polonya'nın göç politikalarında kapsayıcı ve kabullenici bir yaklaşıma sahip olduğunu gösterebilir. Ancak henüz iki ay önce Belarus-Polonya sınırındaki çoğunlukla Irak, Suriye ve Afrika kökenli göçmenlere karşı negatif tutumu hatırlandığında Polonya'nın hiç de öyle kabullenici olmadığı anlaşılacaktır. Ortadoğu'dan planlanmış uçak seferleriyle Belarus- Polonya sınırına geçen binlerce düzensiz göçmen Belarus tarafından Polonya tarafına gönderilmeye çalışılınca Polonya göçmenleri kabul etmeyerek engelleyici politikalar uygulamıştır. Dahası sadece haftalar içerisinde Belarus sınırına tel örgüler çekilmiştir. Böylece binlerce göçmen sınırda zorlu hava koşullarında ölüme terk edilmiştir (MSF, 2022). Dolayısıyla Polonya'nın bölgedeki göç politikalarında göçmenin uyruğuna göre uygulamaların ve yaklaşımın değiştiği gözlemlenmiştir.

Sonuç

Karadeniz bölgesi, geçmişten günümüze diğer birçok unsur gibi göçün de merkezi coğrafyalarından biridir. Bu durum günümüzde ve gelecekte bölgeyi potansiyel bir göç güzergahı haline getirebilir. Afganistan, Suriye ya da Afrika ülkelerinden başlayarak Avrupa'yı hedefleyen göç güzergahlarında Akdeniz

önemli bir geçiş noktasıdır. Ancak söz konusu güzergahlar devletlerin radikal, engelleyici ve insanlık dışı uygulamaları ile daha da zor bir göç sürecine sebep olmaktadır. Yüzyıllardır olduğu gibi göçmenler elbette sınırlayıcı politikalara, duvarlara, tel örgülere ve askeri önlemlere rağmen sürekli göç etmiştir. Alınan önlemler göçü durdurmadığı hatta yavaşlatmadığı gibi yeni rotalarla artarak devam etmiştir. Karadeniz söz konusu göç süreçlerinde yeni rotaların başında gelmektedir. Polonya-Belarus sınırındaki gelişmeler ve son olarak Ukrayna Savaşı sonrasındaki kitlesel göç bunun engüncel örneklerini oluşturmaktadır.

Ulus-devlet ortaya çıkışından itibaren sahiplenme, güvenliğini sağlamak ve tehditlere karşı engellemek için sınırları kullanmıştır. Güvenlik politikaları ilk olarak sınırlarda başlarken tehditler öncelikle sınırlarda bertaraf edilmeye çalışılmıştır. Geçmişte devletler arasındaki savaşlarda, ikili sorunlarda ya da çıkar çatışmalarında ön plana çıkan bu tavır günümüzde ise göçe ve göçmenlere karşı alınmaktadır. Devletler bir anlamda vatandaşlarını, vatandaşı olmayan insanlardan korumak, ulusal değerlerinin yozlaşmasını engellemek, nüfus kontrol yetkinliklerini elde tutmak ve istenmeyeni dışarda tutma otoritesiyle gücünü kaybetmemek adına engelleyici göç ve sınır politikaları uygulamaktadır.

Karadeniz ülkeleri bu anlamda dünyadaki diğer devletlerden farksız olmasa da bu durumun önümüzdeki yıllarda daha da belirginleşeceği Ukrayna Savaşı sonrası gelişmelerle ortaya çıkmıştır. Çalışmada yer verilen bölge ülkelerinden Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Polonya'da söz konusu politikaların örnekleri zaten görülmeye başlanmıştır. Nitekim mevcut göç rotası ve göçmen yoğunluğunun Karadeniz bölgesine kayması, bölge devletlerinin de göç ve sınır politikalarında şimdiki Avrupa ülkelerinde görülen göçmen karşıtı politikaların tekrarlanmasına yol açabilir. Dahası, göç yoğunluğunun her geçen yıl arttığı dünyada bu politikalar daha fazla göçmenin hayatını kaybetmesine yol açacak olup şimdilerde göçmen

ölümleriyle gündeme gelen Akdeniz gibi Karadeniz de göçmenlerin yeni mezarlarına dönüşebilir.

Kaynakça

- Ackleson, J. (2003). Directions in border security research. *The Social Science Journal*, 40(4), 573-581. [https://doi.org/10.1016/S0362-3319\(03\)00069-7](https://doi.org/10.1016/S0362-3319(03)00069-7).
- Adamson, F. B. (2006). Crossing Borders: International Migration and National Security. *International Security*, 31(1), 165-199. <https://www.jstor.org/stable/4137542>.
- Aghazam, C., & Escudero, V. (2008). *Migration in the Black Sea Region: An Overview*. International Organization for Migration.
- Ahmetašević, N. (2021). Romania: Another twist along the Balkan Route. *Refugee Rights Europe*. <https://refugee-rights.eu/2021/05/26/romania-another-twist-along-the-balkan-route/>.
- Andreas, P. (2003). Redrawing the Line: Borders and Security in the Twenty-first Century. *International Security*, 28(2), 78-111. <https://doi.org/10.1162/016228803322761973>.
- Baudet, T. (2012). *The significance of borders: Why representative government and the rule of law require nation states*. Martinus Nijhoff Publishers.
- Benedicto, A. R. & Akkerman, M., & Brunet, P. (2020). Walled World Towards a Global Apartheid (Centre Delas Reports). Centre Delàs d’Estudis per la Pau. https://www.tni.org/files/publication-downloads/informe46_walledworld_centredelas_tni_stopwopenhandel_stopthewall_en_g_def.pdf.
- Border Violence Monitoring Network. (2021). *Illegal Pushbacks and Border Violence Reports—Balkan Region December 2021* [Montly Reports]. <https://www.borderviolence.eu/wp-content/uploads/BVMN-Monthly-Report-December-2021.pdf-1.pdf>.
- Bosworth, M. (2008). Border Control and the Limits of the

- Sovereign State. *Social & Legal Studies*, 17(2), 199-215.
<https://doi.org/10.1177/0964663908089611>.
- Brunet-Jailly, E. (Ed.). (2015). *Border Disputes: A Global Encyclopedia*. ABC-CLIO, LTT. <https://www.abc-clio.com/products/a3703c/>.
- Caballero-Anthony, M. (2016). Understanding Non-traditional Security. İçinde *An Introduction to Non-Traditional Security Studies: A Transnational Approach* (ss. 3- 19). SAGE Publications Ltd.
<https://doi.org/10.4135/9781473972308>.
- Caballero-Anthony, M. (2017). From Comprehensive Security to Regional Resilience: Coping with Nontraditional Security Challenges. İçinde A. Baviera & L. Maramis (Ed.), *Building ASEAN community: Political-security and socio-cultural reflection*. Economic Research Institute for ASEAN and East Asia.
- Caballero-Anthony, M., & Emmers, R. (2006). Understanding the Dynamics of Securitizing Non-Traditional Security. İçinde *Non-Traditional Security in Asia*. Routledge.
- Castells, M. (2009). *The Rise of the Network Society: Information Age: Economy, Society, and Culture*.
- Cook, A. (2017). Non-traditional Security and World Politics. İçinde M. Beeson & N. Bisley (Ed.), *Issues in 21st century world politics* (3rd ed). Palgrave Macmillan.
- Curley, M. (2016). Migration and Movements of People. İçinde *An Introduction to Non- Traditional Security Studies: A Transnational Approach* (ss. 193-209). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781473972308>.
- De Haas, H. & Natter, K., & Vezzoli, S. (2018). “Growing Restrictiveness or Changing Selection?: The Nature and Evolution of Migration Policies”, *International Migration Review*, 52 (2), ss. 324-367; <https://doi.org/10.1111/imre.12288>.
- European Commission. (2021, Mart 30). *Romania: Refugee and migrant figures for 2020*. <https://ec.europa.eu/migrant->

integration/news/romania-refugee-and-migrant-figures-2020_en.

- Fahrmeir, A. (2019). Conclusion: Historical Perspectives on Borderlands, Boundaries and Migration Control. *Journal of Borderlands Studies*, 34(4), 623-631. <https://doi.org/10.1080/08865655.2017.1414625>.
- Fassin, D. (2011). Policing Borders, Producing Boundaries. The Governmentality of Immigration in Dark Times. *Annual Review of Anthropology*, 40(1), 213-226. <https://doi.org/10.1146/annurev-anthro-081309-145847>.
- Fausser, M. & Friedrichs, A., & Harders, L. (2019). Migrations and Borders: Practices and Politics of Inclusion and Exclusion in Europe from the Nineteenth to the Twenty-first Century. *Journal of Borderlands Studies*, 34(4), 483-488. <https://doi.org/10.1080/08865655.2018.1510334>.
- Flahaux, M.-L., & Vezzoli, S. (2018). Examining the role of border closure and post-colonial ties in Caribbean migration. *Migration Studies*, 6(2), 165-186. <https://doi.org/10.1093/migration/mnx034>.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2022, Mart 10). *Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.
- Guga, S. (2017). *Insights from Romania: Is the Black Sea a relevant migration route?* (Q&A: Trending Issues on Migration). <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/13866.pdf>.
- Hensel, P. R. (2001). Contentious Issues and World Politics: The Management of Territorial Claims in the Americas, 1816-1992. *International Studies Quarterly*, 45(1), 81-109. <https://www.jstor.org/stable/3096102>.
- Holsti, K. J. (1991). *Peace and war: Armed conflicts and international order, 1648-1989*. Cambridge University Press.
- İçduygu, A. & Erder, S. & Gençkaya, Ö. F. (2014). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus Devlet*

- Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere*, Mirekoç Araştırma Raporları 1/2014.
- IOM-Migration Data Portal. (2020). *Total number of international migrants: Bulgaria*. <https://www.migrationdataportal.org/international-data>.
- J. A. Vasquez (Ed.), *What Do We Know about War?* (Second edition). Rowman&Littlefield Publishers.
- Knutsen, T. L. (2016). *A history of International Relations Theory* (Third edition). Manchester University Press.
- Kolossov, V. (2005). Border Studies: Changing Perspectives and Theoretical Approaches. *Geopolitics*, 10(4), 606-632. <https://doi.org/10.1080/14650040500318415>.
- Köse, İ. (2021). Soğuk Savaş Sonrasında Karadeniz Havzası'nda Göç. İçinde *Karadeniz: 2020 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler* (ss. 498-522). Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Laine, J. P. (2016). The Multiscalar Production of Borders. *Geopolitics*, 21(3), 465-482. <https://doi.org/10.1080/14650045.2016.1195132>.
- Leiserson, E. (2016). *Securing the Borders Against Syrian Refugees: When Non-Admission Means Return* (SSRN Scholarly Paper ID 2923463). Social Science Research Network. <https://papers.ssrn.com/abstract=2923463>.
- Loftus, B. (2015). Border regimes and the sociology of policing. *Policing and Society*, 25(1), 115-125. <https://doi.org/10.1080/10439463.2013.802788>.
- Lyman, R. (2015, Nisan 6). Bulgaria Puts Up a New Wall, but This One Keeps People Out. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2015/04/06/world/europe/bulgaria-puts-up-a-new-wall-but-this-one-keeps-people-out.html>.
- Marinas, R.-S. (2017, Eylül 18). People smugglers test new migrant sea route through Romania. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/uk-europe-migrants-blacksea-idUKKCN1BT21N>.

- Masys, A. J. (2016). Manufactured Risk, Complexity and Non-traditional Security: From World Risk Society to a Networked Risk Model. İçinde A. J. Masys (Ed.), *Exploring the Security Landscape: Non-Traditional Security Challenges* (ss. 313-325). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-27914-5_15.
- McAuliffe, M., & Triandafyllidou, A. (2021). *World Migration Report 2022*. International Organization for Migration. <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789292680763>.
- McKeown, A. M. (2008). *Melancholy Order: Asian Migration and the Globalization of Borders* (s. 472 Pages). Columbia University Press.
- Moraczewska, A. (2010). The changing interpretation of border functions in international relations. *Revista Română de Geografie Politică*, 12(2). http://rrgp.uoradea.ro/2010_2.html.
- MSF. (2022). *Poland-Belarus border crisis: We don't want people to die in the forest*. Médecins Sans Frontières (MSF) International. <https://www.msf.org/poland-belarus-border-crisis-we-don%E2%80%99t-want-people-die-forest>.
- Muna, R. (2006). Securitizing Small Arms and Drug Trafficking in Indonesia. R. Emmers & M. Caballero-Anthony (Der.) *Non-Traditional Security in Asia: Dilemmas in Securitization*. Routledge.
- Newman, D. (2006). Borders and Bordering: Towards an Interdisciplinary Dialogue. *European Journal of Social Theory*, 9(2), 171-186. <https://doi.org/10.1177/1368431006063331>.
- Newman, D. (2011). Contemporary Research Agendas in Border Studies: An Overview. D. Wastl-Walter (Der.) *The Routledge Research Companion to Border Studies*. Routledge.
- Ohmae, K. (1989, Mayıs 1). Managing in a Borderless World. *Harvard Business Review*, May-June 1989, 152-161. <https://hbr.org/1989/05/managing-in-a-borderless-world>.

- Okhonmina, S. (2010). States without Borders: Westphalia Territoriality under Threat. *Journal of Social Sciences*, 24(3), 177-182. <https://doi.org/10.1080/09718923.2010.11892853>.
- Paasi, A. (2005). Generations and the 'Development' of Border Studies. *Geopolitics*, 10(4), 663-671. <https://doi.org/10.1080/14650040500318563>.
- Pecoud, A., & de Guchteneire, P. (2006). International migration, border controls and human rights: Assessing the relevance of a right to mobility. *Journal of Borderlands Studies*, 21(1), 69-86. <https://doi.org/10.1080/08865655.2006.9695652>.
- Reuters. (2015, Ocak 14). Bulgaria to extend fence at Turkish border to bar refugee influx. *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-bulgaria-turkey-fence-idUSKBN0KN1JG20150114>.
- Rousseau, J.-J. (1913). *The Social Contract and Discourses*. Fellow of Magdalen College.
- Seeberg, P. (2013). The Arab Uprisings and the EU's Migration Policies—The Cases of Egypt, Libya, and Syria. *Democracy and Security*, 9(1-2), 157-176. <https://doi.org/10.1080/17419166.2013.747909>.
- Shotter, J. (2022, Mart 13). The kindness of strangers: Polish volunteers mount vast Ukraine relief effort. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/83e0a594-1b9f-45e1-a811-e4a8d97a8cea>.
- Smith, H. (2020, Ocak 30). Greece plans to build sea barrier off Lesbos to deter migrants. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/30/greece-plans-to-build-sea-barrier-off-lesbos-to-deter-migrants>.
- Tekin, F. (2015). Sosyolojik Açıdan Sınır: Derecik Örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28, 27-48. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sefad/issue/16466/171814>.
- UNHCR. (2021). Greece Sea Arrivals Dashboard (December 2021); <https://data.unhcr.org/en/documents/details/90834>.

- UNHCR. (2022, Mart 12). *Ukraine Refugee Situation*.
<https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>.
- Ünay, H. (2020). *Düzensiz Göçmenlerin Sınırı Geçme Deneyimleri ve Kararlılıklarının Analizi: Pazarkule Sınır Kapısı Örneği* [GAV Çalışma Raporları]. Göç Araştırmaları Vakfı.
<https://gocvakfi.org/wp-content/uploads/2021/07/GAV-RAPOR-Hakan-U%CC%88nay-1.pdf>.
- Vasquez, J. A. (1993). *The War Puzzle* (1. bs). Cambridge University Press.
- Vezzoli, S. (2021). How do borders influence migration? Insights from open and closed border regimes in the three Guianas. *Comparative Migration Studies*, 9(1), 9.
<https://doi.org/10.1186/s40878-020-00213-1>.
- Wallis, E. (2021, Kasım 2). *Bulgaria sends troops to Turkish border to deal with migrants*. InfoMigrants.
<https://www.infomigrants.net/en/post/36182/bulgaria-sends-troops-to-turkish-border-to-deal-with-migrants>.
- Wille, C. & Gerst, D. & Kræmer, H. (2020). Identities and methodologies of Border Studies: Recent empirical and conceptual approaches, *Uni-GR Center for Border Studies*, Luxemburg;
https://orbilu.uni.lu/bitstream/10993/42964/1/UniGR-CBS_Borders%20in%20Perspective%20Vol.%206.pdf.
- Williams, J. (2003). Territorial Borders, International Ethics and Geography: Do Good Fences Still Make Good Neighbours? *Geopolitics*, 8(2), 25-46.
<https://doi.org/10.1080/714001033>.
- Yavaş, G. (2017). Avrupa Birliği’nin Sınır Yönetimi: Arap Ayaklanmaları Örneği. *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 25(2), 77-102.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/maruaad/376906>.
- Zolberg, A. R. (1997). Global Movements, Global Walls: Responses to Migration, 1885– 1925. W. Gungwu (Der.) *Global History and Migrations*. Routledge.

Adnan SEYAZ

Adnan Seyaz lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce) bölümünde tamamlamıştır. Lisansüstü çalışmalarını aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında tamamlayarak 2018 yılında “Sovyet Sonrası Rusya Federasyonu’nda Demokrasi Tecrübesi: Rekabetçi Otoriteryanizm” başlıklı teziyle doktor unvanını almıştır. Bir dönem Vilnius Üniversitesi’nde (Litvanya) eğitim görmüş ve Rusya, Almanya, Polonya, Sırbistan’da çeşitli konferanslarda bildiriler sunmuştur. Çalışma alanları Rusya siyaseti, Post-Sovyet çalışmaları, demokratikleşme ve otoriterleşme konularını kapsamakta ve bu alanlarda yayımlanmış birçok makale ve kitap bölümü bulunmaktadır. 2009 yılından beri Kırklareli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde görev yapmaktadır.

Ahmet ATEŞ

Lisans derecesini Adnan Menderes Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden 2011 yılında almıştır. Müteakiben, aynı üniversitede “Stratejik İstihbarat ve Türk Dış Politikası’na Etkisi” başlıklı tezi ile yüksek lisans eğitimini 2013 yılında tamamlamıştır. 2015 yılında University of Delaware Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde doktora eğitimine başlamıştır. 2017 yılında “An Evaluation of the US Intelligence Community after 9/11” adlı tezi ile ikinci yüksek lisans derecesini alan Ahmet Ateş 2020 yılında aynı üniversiteden “Understanding the Change in Intelligence Organizations: An Institutional Framework” adlı tezi ile doktor unvanı almıştır. Temel araştırma alanları istihbarat ve ulusal güvenlidir.

Anıl Çağlar ERKAN

2011 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. 2013 yılında Adnan

Menderes Üniversitesi SBE Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Programını tamamlamıştır 2014 yılından beri Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Tefenni Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü İnsan Kaynakları Yönetimi Programında Dr. Öğr. Üyesi olarak çalışmaktadır. Erkan, enerji, dış politika ve güvenlik alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Ayça EMİNOĞLU

1997 yılında Yakın Doğu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde lisans eğitimini, 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler anabilim dalında yüksek lisansını ve 2011-2015 yılları arasında yine Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası ilişkiler Anabilim dalında doktora eğitimini bitirmiştir. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası ilişkiler Bölümünde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Dilek KARADENİZ TOPAL

Dilek KARADENİZ TOPAL, 01.02.1992 tarihinde Şanlıurfa ili Suruç ilçesinde doğdu. 1998 yılında Anadolu İlköğretim Okulu'nu; 2006 yılında Anadolu Ortaokulu'nu; 2010 yılında Adana Anadolu Kız Meslek Lisesi'ni; 2015 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü bitirdi. 2018 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında yüksek lisans programını tamamladı. 2018 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı YÖK 100/2000 Uluslararası Güvenlik ve Terörizm programında doktora eğitimine başladı.

Eda TUTAK

1989 yılında İzmir’de doğan Dr. Eda TUTAK; 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans eğitiminden bölüm birinciliği ve yüksek onur derecesiyle mezun oldu. Ardından Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler anabilim dalı tezli yüksek lisans programını 2014 yılında tamamlayan TUTAK, 2021 yılında aynı üniversitede Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında doktora derecesini aldı. 2015-2017 tarihleri arasında İzmir Olgunlaşma Enstitüsü Ar-Ge Birimi’nde hizmet verdikten sonra 2017’de Gümüşhane Üniversitesi’nde Öğretim Görevlisi olarak göreve başlayan TUTAK, halen bu üniversitede Yönetim ve Organizasyon Bölüm Başkanı olarak çalışmaktadır.

Esra ÇİL AYDOĞDU

28.01.1991 tarihinde Trabzon ili Ortahisar ilçesinde doğdu. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun oldu. 2019 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda yüksek lisans programını tamamladı ve “Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Uluslararası Göç Olgusu ve Toplumsal Güvenliğe Etkileri” başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2019 yılında YÖK 100/2000 Doktora Projesi kapsamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terör öncelikli alanında başladığı doktora programına halen devam etmektedir.

Fevzi KIRBAŞOĞLU

01.09.1993 tarihinde Erzurum İli Yakutiye İlçesi’nde doğdu. 2015 yılında Atatürk Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi –

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı ve "Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçlere Yönelik Politikası: Türkiye Örneği" başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2019 yılında, YÖK 100/2000 Doktora Projesi kapsamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terör öncelikli alanında doktora öğrenimine başladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

Gökhan ÖÇALAN

1989 yılı Tokat Erbaa doğumlu olan yazar, ilk orta ve lise eğitimini Erbaa'da tamamlamış, 2008-2012 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans, 2013-2015 yılları arasında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2019 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. 2016 yılında Genelkurmay Harekât Başkanlığı'nda Uluslararası İlişkiler Uzmanı olarak memuriyet görevine başlayan yazar, hâlihazırda Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde Giresun Askerlik Şube Başkanlığı'nda görevine devam etmektedir. Evli olan yazar iyi seviyede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Rusça bilmektedir.

Hakan ÜNAY

Lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde 2017'de tamamlamıştır. 2018'de Necmettin Erbakan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde başladığı yüksek lisans eğitiminden 2022'de sınır duvarları üzerine yazdığı tezi başarıyla savunarak mezun olmuştur. Hâlihazırda Gaziantep Üniversitesi Sosyoloji bölümünde doktora öğrencisidir. Göç ve sınır politikaları alanında araştırmalarını sürdüren yazar, Göç

Araştırmaları Vakfı bünyesindeki Türkiye Göç Araştırmaları Merkezi'nde 2019'dan bu yana araştırmacı olarak görev yapmaktadır.

Hasan YILMAZ

1995 yılında Kara Harp Okulundan mezun olmuş, çeşitli birlik komutanlığı ve yurt içi ve yurt dışı karargâh görevlerinde bulunmuştur. 2000-2001 yıllarında ABD Dz.Kuv.leri Yüksek Lisans Okulunda Uluslararası Güvenlik ve İstihbarat Çalışmaları alanında “Turkey and the Middle East: Threats and Opportunities” başlıklı tez ile yüksek lisans derecesi, 2015-2016 yıllarında Barselona Uluslararası Çalışmalar Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler alanında “Turkey’s Foreign Policy Towards Russia: Business as Usual?” başlıklı tez ile diğer yüksek lisans derecesini almıştır. 2018 yılında TSK’dan emekli olmuştur. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler Doktora Programı öğrencisidir.

Hülya KINIK

Hülya Kınık, 2012 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından mezun olmuştur. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı yüksek lisans programını tamamlamıştır. 2014 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmakta olan Kınık, doktora eğitimine aynı üniversite ve anabilim dalında devam etmektedir. Doktora Tezi, “Yükselen Güçler”in uluslararası sistem üzerindeki etkilerini, ağırlıklı olarak Türk Dış Politikası’na odaklanarak araştırmaktadır.

İsmail KÖSE

1975 yılında Trabzon'da doğdu. Yakın Doğu Üniversitesi'nde devlet burslu olarak 1994 yılında başladığı Uluslararası İlişkiler lisans eğitimini 1999 yılı içerisinde Yüksek Onur derecesi ile tamamladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde 2002 yılında Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tarih Bölümü'nden 2013 yılında "Cumhuriyet Tarihi Doktoru" unvanı ile mezun oldu. Aynı yıl Erciyes Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümü Siyasal Tarih Anabilim Dalında Yrd. Doç. Dr. olarak göreve başladı. 2016 yılı başında naklen Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'ne atandı. 2017 yılında Doçent oldu. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde görev yapmaktadır.

Murat ÇEMREK

Sırasıyla ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde lisans, Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora ve Budapeşte Koleji: Yüksek İhtisas Çalışmaları Enstitüsü'nde (Macaristan) doktora sonrası çalışmasını tamamladı. Bilkent, Atatürk Alato (Kırgızistan), Selçuk, El Farabi (Kazakistan) Üniversitelerinde ve Polis Akademisi'nde lisanstan doktora çeşitli düzeylerde dersler verdi. Ahmet Yesevi Uluslararası Üniversitesi'nin (Kazakistan) Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün Kurucu Müdürlüğünü üstlendi. Selçuk Üniversitesi'nde Bölüm Başkanlığı, Erol Güngör Türk Diasporası Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü ve Üniversite Erasmus Programı Koordinatörlüğünü yürütücülüğünü yapmış olan Çemrek, halen Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde Bölüm Başkanlığı, Türkçe ve İngilizce olmak üzere birçok ulusal ve uluslararası dergide makale, değerlendirme, kitap bölümü yazar Çemrek, birçok

akademik derginin de editörler kurulu, hakem ve bilimsel danışmanlar kurulunda yer almaktadır.

Murat ÜLGÜL

Doç. Dr. Murat Ülgül Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde öğretim üyesidir. 2006 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde lisans eğitimini bitirdikten sonra ABD’de Florida State University’de Doğu Avrupa ve Rus Çalışmaları programında (2008-2010) ve University of Delaware’da Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde (2010-2012) yüksek lisans yapmıştır. 2015 yılında University of Delaware’da doktorasını tamamlamıştır. Başta International Relations, Middle East Policy ve International Spectator olmak üzere birçok uluslararası ve ulusal dergide yayını ve kitap bölümleri olan Dr. Ülgül, aynı zamanda Uluslararası Güvenliğe Giriş (Nobel Akademik Yayıncılık, 2021) kitabının da editörlerindedir.

Müge YÜCE

2010 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından, 2014 yılında Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN) Uluslararası İlişkiler yüksek lisans programından mezun olmuştur. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmakta olan yazarın özel çalışma alanını Çin Dış Politikası oluşturmaktadır. Müge YÜCE, araştırma amacı ile daha önce Finlandiya Turku Üniversitesi ve Polonya Opole Üniversitelerinde bulunmuştur. Yazar iyi derecede İngilizce ve orta düzeyde Çince bilmektedir.

Rukiye PATAN

1998 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, Orta ve Lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programına başlayıp 2020 yılında mezun oldu. Aynı yıl içerisinde Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Yüksek Lisans programına başlayan Rukiye Patan şu anda tez aşamasındadır.

Süleyman TEMİZ

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Temiz, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden 2004 yılında mezun oldu. Yüksek lisans eğitimini Tokat'ta bulunan Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih ABD, Cumhuriyet Tarihi BD'da tamamladı. Bununla birlikte 2010 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde Türkiye Cumhuriyeti Tarihi dersleri verdi. Bunun akabinde 2012 yılında Dışişleri Bakanlığı'nda göreve başladı ve 2012'den 2018 yılına kadar Malezya'da bulunan Kuala Lumpur Türk Büyükelçiliğinde vazifesine devam etti. 2017 yılında International Islamic University Malaysia'dan doktora derecesini aldı. 2018 yılında görevini tamamladıktan sonra, Iğdır Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde vazifeye başladı. Uzun süre güneydoğu Asya bölgesinde resmi vazifede bulunmuş olan Dr. Süleyman Temiz'in araştırma alanları, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği-ASEAN, Güneydoğu Asya Ülkeleri, Güneydoğu Asya Bölgeselciliği ve devletlerarası ilişkileridir.

Vahit GÜNTAY

2008 yılında Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini, 2016 yılında yine aynı programda doktora

eğitimini tamamlamıştır. 2009-2016 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapan Gütay, 2017 yılından bu yana aynı bölümde Doç. Dr. olarak görevine devam etmektedir. Doktora çalışması öncesi ve sonrasında yurtiçi ve dışında siber güvenlik ile ilgili birçok araştırma ve projeye katkı sağlayan Gütay; lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde Siber Politikalar, Siber İstihbarat ve Dış Politika, Dijital Diplomasi, Devletler ve Yapay Zekâ gibi dersler vermektedir.

Yaşar SARI

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünde Öğretim Üyesidir. Lisansını İstanbul Üniversitesi'nden, Yüksek Lisansını Old Dominion Üniversitesi ve Doktorasını Virginia Üniversitesi'nden aldı. ABD, Kırgızistan, Kazakistan ve Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde ders verdi. Rusya, Kafkasya ve Orta Asya üzerine akademik çalışmaları vardır.

KARADENİZ

2021 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA
BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 2

www.ktu.edu.tr/sam

ISBN: 978-605-2271-49-0

© 2022 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

1. Baskı: Ekim 2022, Trabzon